

Θνησιμότητα και νοσηρότητα κατά την πανδημία COVID-19

Η πανδημία COVID-19 και τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης που για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού έχουν αλλάξει την καθημερινή ζωή στις ΗΠΑ και στον υπόλοιπο κόσμο. Σε σχετικό άρθρο τους, οι εκδότες Jody W. Zylke και Howard Bauchner του έγκριτου επιστημονικού περιοδικού JAMA (JAMA July 1, 2020. doi:10.1001/jama.2020.11761) αναλύουν με κριτικό σκοπό τους δείκτες θνησιμότητας και νοσηρότητας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Οι Ιατροί της Θεραπευτικής Κλινικής της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, **Ιωάννης Ντάνας**, **Μαρία Γαβριατοπούλου** και **Θάνος Δημόπουλος**, Καθηγητής Θεραπευτικής και Πρύτανης ΕΚΠΑ, συνοψίζουν τα ευρήματα αυτής της μελέτης.

Οι δείκτες θνησιμότητας φαίνεται να αντικατοπτρίζουν με ακρίβεια την επίπτωση της πανδημίας, καθώς το αποτέλεσμα – ο θάνατος – είναι ακριβές και αδιαμφισβήτητο. **Ωστόσο, ο αριθμός των θανάτων που αποδίδονται σε λοίμωξη COVID-19 στις επίσημες αναφορές είναι πιθανότατα υποτιμημένος.** Επιπλέον, δεν λαμβάνονται υπόψη οι θάνατοι που σχετίζονται έμμεσα με τον ιό και επιπλοκές της λοίμωξης, καθώς και όσοι σχετίζονται εμμέσως με τα ληφθέντα μέτρα για περιορισμό του ιού SARS-CoV-2.

Στην αρχή της πανδημίας, τα άτομα που πέθαναν λόγω COVID-19 μπορεί να μην είχαν αναγνωριστεί λόγω ανεπαρκούς γνώσης και εμπειρίας σχετικά με τη λοίμωξη COVID-19 ή/και έλλειψης υλικοτεχνικών δομών. Έτσι, οι θάνατοι αυτών των ασθενών μπορεί να έχουν αποδοθεί σε άλλη αναπνευστική νόσο, όπως η γρίπη. Άνθρωποι που κατέληξαν στο σπίτι ή σε γηροκομεία μπορεί να μην είχαν εξεταστεί ή διαγνωστεί με COVID-19 και αυτοί οι θάνατοι δεν υπολογίζονται στη θνησιμότητα που σχετίζεται με την πανδημία.

Επιπλέον, άλλοι θάνατοι που δεν προέρχονται άμεσα λόγω λοίμωξης COVID-19 ενδέχεται να προήλθαν από την πανδημία, ιδίως όταν σχετίζονται με ανησυχίες σχετικά με την έκθεση στον ιό SARS-CoV-2 και τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης. Μία σχετική μελέτη έδειξε ότι οι νοσηλείες σε εγκαταστάσεις βετεράνων στις ΗΠΑ για 6 καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και δυνητικά απειλητικές για τη ζωή, όπως έμφραγμα του μυοκαρδίου και εγκεφαλικό επεισόδιο, μειώθηκαν κατά 41,9% κατά τις πρώτες εβδομάδες της πανδημίας (από 77.624 εισαγωγές τις εβδομάδες 5-10 του 2020 σε 45.155 εισαγωγές στις εβδομάδες 11-16). Συμπτωματικοί ασθενείς μπορεί να μην αναζήτησαν ιατρική φροντίδα κατά τη διάρκεια των αυστηρών μέτρων περιορισμού των μετακινήσεων, ωστόσο δεν έχει καταστεί σαφές εάν αυτή η

πρακτική έχει οδηγήσει οξέως σε επιπλέον θανάτους ή ποιες θα είναι οι μακροχρόνιες επιπτώσεις στους ασθενείς αυτούς.

Αντίθετα, τα μέτρα καραντίνας μπορεί επίσης να έχουν οδηγήσει σε μείωση των θανάτων από άλλες αιτίες, όπως τροχαία ατυχήματα επειδή λιγότερα άτομα οδηγούσαν στους δρόμους. Επιπλέον, τα κοινωνικά μέτρα αποστασιοποίησης έχουν αποδειχθεί ότι μειώνουν την επίπτωση της γρίπης και άλλων αναπνευστικών ιών, και πιθανώς οδηγούν σε μείωση των θανάτων από αυτές τις αιτίες.

Υπό αυτό το πρίσμα, η αξιολόγηση των επιπλέον θανάτων πέρα των αναμενόμενων με βάση τα στατιστικά στοιχεία προηγούμενων ετών αποτελεί μια ενδιαφέρουσα προσέγγιση. Κατά την έξαρση της πανδημίας στις ΗΠΑ, καταγράφηκαν επιπλέον 87.001 θάνατοι, εκ των οποίων το 65% μπορούσε να αποδοθεί σε λοίμωξη από COVID-19, ενώ το υπόλοιπο 35% αποδόθηκε είτε σε σφάλματα καταγραφής των δεδομένων είτε στην αποφυγή ιατρικής φροντίδας λόγω φόβου COVID-19.

Επιπλέον, οι εκδότες του JAMA σημειώνουν ότι δεν θα πρέπει να παραβλέπονται και οι δείκτες νοσηρότητας κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Όπως και με τη θνησιμότητα, υπάρχουν άμεσες και έμμεσες συσχετίσεις με τη νοσηρότητα, πολλές από τις οποίες δεν μπορούν ακόμη να εκτιμηθούν πλήρως. Οι νοσηλείες λόγω COVID-19 αποτελούν σημαντικό και άμεσο μέτρο για την εκτίμηση της νοσηρότητας. Ωστόσο, είναι δυσχερής η εκτίμηση των μακροχρόνιων επιπλοκών της νόσου COVID-19, όπως για παράδειγμα σε ασθενείς με υπολειμματική καρδιαγγειακή και πνευμονική βλάβη. Επιπλέον, η κοινωνικο-οικονομική αναταραχή που προκάλεσε η πανδημία και οι επιπτώσεις στο ψυχολογικό τομέα τόσο των ασθενών όσο και όλων των πολιτών που τηρούσαν τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης σαφώς και έχουν έμμεση επίπτωση στους δείκτες νοσηρότητας.